

քաղաքակրթութեան մը, յայտնապէս բարձր իր ժամանակակից էգիպտական զարգացումէն:

Ոչ միայն այս, այլ այդ ժամանակի արուեստը արգէն տիրապետած էր, հինցած ու մինչև իսկ անկման մէջ էր: Եթէ սայլաձիգ իշուկի տիպարը իրապաշտ արուեստի մը հրաշակերտն է, դա պէտք է վերագրել այն իրողութեան որ, եփած արուեստագէտը միանգամ գտնուելով այդպիսի անսովոր առարկայի մ'առջև ուղղակի բնականէն ներշնչուեցաւ: Մինչ առիւծի, ցուլեռու գլուխները և հասարակ առարկաները ձեւուած են արգէն հինցած քաղաքակրթութեան մը արուեստով:

«Corriere della sera»

թրգմ. Հ. Վ. ՅՈՎԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅՈՑՈՒՄՆԵՐ

Մ.-ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

ԱՄԷՆ տարի վենետիկի մեր ծանօթ ընտրանին կը սպասեն բարեկենդանի առթիւ Մ. - Ռափայէլեան վարժարանի մէջ կատարուելիք թատերական ներկայացումներուն. վարժարանին աշակերտութիւնը ալ զիրացած է սիրաշահիլ անոնց սիրտն և զանոնք խանդավառել իտալերէնի մէջ ցոյց տուած իր մարզու արտաբերութեամբ և դերասան-արուեստագէտի կարողութիւններով: Այս անգամ խանդավառութիւնն և գնահատանքը բոլորովին առնակնկալ էր, շնորհիւ դերակատարներու յայտ բերած մասնական առաւելութիւններուն մասնաւոր իր ներկայացման նիւթը իր պարունակութեամբ աւելի ալ լուրջ էր և դժուարին, որով կը պահանջէր ներկայացնողներու կողմանէ մտքի մեծ ձեւում, հասողութիւն և յարմարութիւն:

Թատերական հանդէսներն երկու մասի բաժնուած էին. մին ամբողջապէս իտալերէն՝ իտալացի բարեկամներու համար, միւրը մեծ մասամբ հայերէն՝ ազգային գաղութին համար: Իտալերէն ներկայացումներուն՝ որ երկու անգամ տեղի ունեցան, ներկալ էին բարձրաստիճան ներկայացուցիչներ եկեղեցական, քաղաքային և զինուորական իշխանութեանց կողմանէ, քա-

ղաքիս ազնուական դասակարգէն վարժարանին ծանօթները, ուսուցչական մարմինը, քաղաքիս զարդական ընդհ. վարչութիւնէն անդամներ են ևն:

Առաջին ներկայացուած կտորը «Սալտանայ» դրամազն էր ցոյց տուող պայքարը չար և բարի ոգիին միջև՝ գրաւելու մարմնէն հրաժարող հոգի մը և առաջնորդելու յանդիմանութիւն: Սառանային դերը ստանձնած էր վարժարանիս հակողներէն Պ. Վազգարի, յաջող իր ջլազարհոս պրկումներուն, զայրոյթին և չարանեց պոռթկումներուն մէջ. իբր հրեշտակ զգեստաւորուած էր աշակերտներէն Պ. Գ. Քեհեայեան, սպիտակագգեստ և գեղատեսիլ, երկնային քնքշութիւն և վայելչութիւն զնկելով իր կեցուածքին, ձևերուն և արտասանութեան մէջ: Իսկ Պ. Վ. Զարգան գողի դերին մէջ խզճի տազնապակից վերդովումը ցոյց տուաւ:

Ասոր յաջորդեց երգախառն ուրիշ զբոլուագ մը «Մերն ու մահը» ծանօթ առակին վերածումը ներկայացման կատարուած վենետիկի հայասէր ծանօթ Պատրիարքէն. իսկ ծայրագրութիւնը կատարած է նշանաւոր երաժշտագէտ Պեռնարտի. Պ. Ն. Ռակեան ձերուհիի դերին մէջ ցոյց տուաւ այնքան բնականութիւն իր ղողղոջ ձայնով և մարմնող հնչեցրով. իսկ Պ. Յ. Տոպանեան մահը անձնաւորեց գանկի մը ունայն նայուածքներով և ուրուականի մը ահաբեկող սպիտակութեամբ:

«Բերիտանիկոս»՝ ներկայացումներուն կորիզը կը կազմէր-տաճմ մը երեք արարով, ուր Ներոնի Բրիտանիկոս եղբորը զմոսուած մարմինը՝ կենդանանալով կը հիասթափի տեսնելով աշխարհիս արդի կացութիւնն և գիտութեան հրաշալիքները. կը բնախօսէ ծաղկեալ, շատ մարդու և կշռութաւոր իտալիքներով մը իր կատարած պատերազմներուն վրայ և հուսկ տեղեկանալով ռազմական արդի գիտերուն կը մտադրէ անոնցմով աշխարհիս տիրապետելու իր փափազին յագուրդ տալ. և այս ապագայի տեսիլով յափուցած կը մտնէ նորէն արկղին մէջ իր նախկին ցունը ննջելու: Այս

կտորին ոչ դիրքին ներկայացումը անթերի և փայլուն անցաւ ստեպ ընդմիջութեամբ ծափահարութեամբ և կեցցէներով: Գլխաւոր դերը՝ Բրիտանիկոսի անձին մէջ, ստանձնած էր Պ. Մ. Մագոգեանն ղեկավար կեցուածքին, արժուամբերուն և արտաբերութեան մէջ հոռովմայեցի զօրապետի մը փառքը, պերճութիւնը, վստասութիւնն և հպարտ շեշտը: Պ. Վագգարի՝ բնագէտ և մոմիաներով զբաղող՝ ամենայաջող անցաւ. նոյնպէս միւս պերականտրները, Պ. Վ. Կիրճեան, Է. Կիրճեան, Ի. Տանիզի, Ս. Եփրեմեան, Յ. Յակոբեան ևն ևն:

Ներկայացումներուն պսակ և աւարտ լորումը էր «Երկու ծխնելոյզ մաքրողները» երգախառն փոքրիկ թատերագութիւնը, փափուկ և յուզող կտոր մը, պատրաստուած փոքրիկներու համար, և ուր փայլեցան Պ. Ն. Երեցեանն և Մ. Մեսցիլի. վերջինս իր սրտազբաւ, ցաւագին երգերով յաջողեցաւ յուզել հանդիսականները:

Վենետիկացի գաղութին համար կազմակերպուած ներկայացմանց մէջ բեմադրուեց Բ. Գաւ «Զրկեալ» մէկ նախերգանքով և չորս արարով տոամ մը, ուր ցոյց կը տրուի թէ ինչպէս իր պապին լքուած և ամենէն՝ ապուշ համարուած որդ տղայ մը շնորհիւ իր հաստատակամութեան և աշխատանքին կը յաջողի հասնիլ հազարապետութեան. հուսկ մեծանձն ներողամտութեամբ իր թշնամի կոմս—զօրավարին պատին ու բանակը կը փրկէ տագնապալի կացութիւնէն մը արժանանալով այսպէս կրկին փառքի և վարձատրութեան՝ իբրեւ համարգ և իբրեւ փեսայ նոյն կոմսին: Դերակատարները հոս ալ յայտ բերին ղեւրասանական ձիրքեր և արուեստի ըմբռնողութիւն. Պ. Վ. Սրապեան հնամեայ բաւերմիտ ծերունի հօր մը անձին մէջ, Պ. Յ. Տոպաճեանն զուարճասէր և բոլորքուն զակի մը որ ազատ կ'ուզէ ապրիլ. Պ. Ա. Տարագճեան խոհմ և խորհրդատու վեղարաւորի մը. Պ. Ս. Քէօրօղլու բարի բայց խրոխտ զօրականի, Պ. Հ. Քալաբենց տանուտէր կոմսի. Պ. Յ. Երամեան խորամանկ լրտեսի ևն ևն:

Յիտոյ ներկայացուցին նաև «Բարեկենդանի Անկուտիները» ուսանողներու կեանքէ առնուած զուարթ զանշտը, ուր Պ. Ա. Պալեան ուսանողի մը մօրաքեռ հանգամանքը առած էր, կակուղ սրտով կնոջ մը որ լալ և ներել գիտէ:

Երգախառն կտորներուն կ'ընկերակցէր փոքրիկ նուագախումբ մը կազմուած մեծ մասամբ վարժարանին աշակերտութենէն. կը ղեկավարուէր Ռ. Ա. Բոնցիլագուայէ. դաշնամուր նուագողն էր աշակերտներէն Պ. Վ. Երեցեան:

Հրաւիրեալները մեկնեցան յայտնելով իրենց գործունակութիւնն և դրուաւորքի ջերմ խօսքեր. անոնց՝ շնորհակալութեան բառ մին ալ մեր կողմէ միացնել թող ներելի ըլլայ: Վարժարանին վարչութիւնն, և մօտէն ներկայացումներու կազմակերպութեամբ անձնուէր աշխատողները գիտցած էին սակաւօրեայ ժամանակամիջոցի մէջ և թատերական զոտարին կտորներով այնքան յաջողութիւն ձեռք բերել տալ աշակերտներուն. ասիկա նշան է թէ այդ տեսակ ջերմութիւն մը ինչպէս ստեպ կրնայ թաքուն յատկութիւններ երեւան հանել կամ նոյն իսկ ստեղծել:

ԽՄԲ.

ԹԱՏՐԵՐԱԺԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

ՄԻՆԱՆՈՒ ՄԻԹ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԵՋ

Միտիթերանց Միլանու վարժարանն ալ իտալական գաղութին համար ընկերակաւ և մշակութային վառարան մը կը դառնայ օրըստօրէ: Շատ հայեր կային որ անոր ճամբան իսկ չէին գիտեր. շնորհիւ Գաղութիւն տըր վարչութեան, վարժարանիս Տեսչութեան և Ուսանողական Միութեան անկեղծ ջանքերուն, այս յարկը որպէս հայրենի տուն, ընտանեկան անոյշ շրջանակ, ամէն կերպիւ իր ծոցը կը հաւաքէ բոլոր գաղութը հանդէսի կամ բառախօսութեան համար: Եւ ամսոյս 19ը այդ գեղեցկագոյն օրերէն մին եղաւ, գրեթէ ազգային օր մը:

Ժամը 15ին վարժարանիս դահլիճի դռները բացուեցան. խուռն բազմութիւն մը դանդաղ և կարգաւոր լեցուեցան ներս, բոլորը հայեր: